

Brussels Overleg Thuislozenzorg

Verslag van de vergadering van 17 februari 2017

Aanwezig: Margaux Katz (OCMW Brussel), Vincent Desirote (OCMW Sint-Gillis), Thibaut Collignon (Bico-Federatie), Grégoire Kireeff (GOB-dienst huisvesting), Christine Noël (SMES-B), Vincent Manteca (Samusocial), Youri Caels (OPGG), Anne-Sophie Verriest (GGC), Annick Mandane en A. Villers (COCOF), Sylvie Balle (Belgische Rode Kruis), Christine Vanhessen (AMA), Geneviève Loots (MDM), Youri Caels (OPGG), Jan Verellen (BPA), Laurence Noël (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn), Rebecca Thys (Kenniscentrum WWZ), Murielle Allart (HF-SMES-B) Vincent Desirote (OCMW Sint-Gillis),

Verontschuldigd: Birger Blancke (Bico-Federatie), Betty Nicaise (FBMD), Jean Peeters (Gemeenschappelijk Daklozenfront), Pierre Deproost (OCMW Molenbeek), Floriane Philippe (AMA), Brigitte Paternostre (GGC), Isabelle Etienne (La Strada), Claire Masson (MIVB), Nicolas Dekuyssche (Forum), Rafaella Robert (OCMW Schaarbeek)

Moderator: Yahyâ H. Samii, directeur van la Strada

Verslag: Nicole Mondelaers (la Strada)

1. Goedkeuring van het verslag van 2 december 2016

Opmerking: In punt 5 'WG toegang tot huisvesting: een stand van zaken' moeten naast la Strada de andere betrokken organisaties uit de thuislozensector worden vermeld.

Het verslag wordt goedgekeurd.

2. Debat en advies over het project van ordonnantie betreffende de noodbijstand en de integratie van daklozen.

Het is belangrijk dat vanuit het Overleg Thuislozenzorg Brussel een advies wordt geformuleerd m.b.t. het ontwerp van ordonnantie betreffende thuisloosheid dat gedeeld kan worden met andere partners en op andere overlegstructuren.

Om complementair te zijn aan besprekingen georganiseerd door andere actoren en andere overlegstructuren stellen we voor de ordonnantie te bekijken vanuit de situatie en de ervaringen van de dak- en thuislozen en de mensen in ongeschikte woningen. We vroegen jullie om vanuit jullie expertise enkele concrete aanbevelingen in dat kader voor te bereiden om hier voor te stellen.

Inleiding door Christine Vanhessen (AMA) in naam van de federaties en Regio-Overleg

Christine schetst kort het traject van het ontwerp van ordonnantie dat wordt aangekondigd in het **regeerakkoord van de GGC** in 2014. De nadruk ligt op noodopvang met een unieke coördinator, de uitbreiding van het winterplan en de rol van de OCMW's. De ordonnantie is ook een vertaling van de **Algemene beleidsnota inzake hulp aan daklozen** van november 2015 die in mei 2016 wordt voorgesteld aan de sector. Op 19 januari 2017 wordt de eerste lezing van het ontwerp van de ordonnantie goedgekeurd door het Verenigd College.

Belangrijk is dat het beleid wil inzetten op de hulp aan dak- en thuislozen en niet de strijd wil aangaan tegen dak- en thuisloosheid. De thuislozensector benadrukt dat hulp onvoldoende is maar dat de strijd tegen dak- en thuisloosheid de grenzen van de sector overschrijdt. Het is een strijd tegen armoede met linken naar onderwijs, opleiding en tewerkstelling, gezondheidszorg, huisvesting, ...

Onder de **Adviesraad GGC – Afdeling sociale dienstverlening** werd een **werkgroep 'Daklozen'** opgericht. Deze werkgroep kwam al 2 keer samen en nam enkele gemeenschappelijke standpunten in over het ontwerp van ordonnantie:

- Voorstanders van de doelstellingen van een geïntegreerde aanpak van dak- en thuisloosheid die helemaal niet aanbod komt in de ordonnantie;
- Tegen het uitsluiten van bepaalde groepen zoals mensen zonder papieren of zonder wettig verblijf;
- Tegen het opsplitsen van de sector in noodbijstand en sociale begeleiding, in humanitaire hulp en integratie. Die opsplitsing strookt niet met de realiteit van het werkveld en de diversiteit van de problematiek maar is heel bepalend voor de visie van de ordonnantie.

AMA, Bico-Federatie en Regio-Overleg formuleren een **tegenvoorstel** op basis van bestaande nota's waaronder de Nota geïntegreerde aanpak van dak- en thuisloosheid. De rode lijn en principes van dit tegenvoorstel werden al in een brief aan de bevoegde kabinetten bezorgd. Zie brief in bijlage voor de tekst. In dit verslag worden enkel de grote lijnen en opmerkingen van de aanwezigen opgenomen. De federatie en de sector benadrukken dat:

- mensen zonder papieren of zonder wettig verblijf deel uitmaken van de doelgroep.
- de vrijheid van keuze zowel voor de mensen als voor de diensten zeer belangrijk is.
- moet vermeden worden dat mensen verplicht worden van dienst tot dienst te gaan.
- er geen sprake is van een geïntegreerde aanpak. Hoe kan er samengewerkt worden met andere sectoren ?
- er geen aandacht is voor de uitstroom en voor huisvesting als oplossing. Enkel Housing First komt uitgebreid aan bod in tegenstelling tot begeleid wonen, capteur de logement en nabegeleiding.
- er in versterking voorzien wordt van de noodopvang en andere structuren voor thuislozenzorg.
- het goed is dat dagcentra worden opgenomen maar ze vallen in werkelijkheid niet onder noodbijstand maar behoren tot de integratiestructuren. Hun diversiteit moet behouden worden en niet beperkt worden tot het minimale aanbod beschreven in de ordonnantie.
- er verwarring is tussen de diensten thuisbegeleiding, begeleid wonen en transit
- in de ordonnantie van 2002 werd de doelgroep gedefinieerd als volwassenen in moeilijkheden. In het ontwerp wordt het publiek gedefinieerd volgens de huisvestingssituaties zoals in de Ethos-typologie.
- Nuancering ontbreekt zoals aandacht voor problematiek rond ouderschap, geestelijke gezondheid, Dit in tegenstelling tot het voorstel van decreet van de COCOF 'modifiant le décret du 27 mai 1999 relatif à l'octroi de l'agrément et de subventions aux maisons d'accueil' (zie bijlage) waarin er wel aandacht voor deze nuances. Dit is bizar aangezien Céline Frémault zowel bevoegd is op niveau van de COCOF als van de GGC.
- Een coördinerende operator kan interessant zijn indien de rijkdom aan diversiteit behouden blijft. De opdeling in noodbijstand en integratiediensten klopt niet. Ook de opdrachten van deze twee coördinatoren stroken niet met de reële noden van de mensen en de diensten.
- La Strada als Steunpunt thuislozenzorg verdwijnt terwijl de oprichting er van het resultaat is

van een jarenlange discussie. Slecht 1 opdracht wordt overgenomen door het Sociaal Integratie Bureau (SIB, beter gekend als BIS). La Strada werd opgericht als instrument ter bevordering van de samenhang tussen de voorzieningen voor de thuislozenzorg en als interface tussen de Brusselse overheden en de thuislozenzorg¹ (Dossier beleidsnota thuislozenzorg, goedgekeurd door het Verenigd College op 31 mei 2007)

- De federaties zich zorgen maken met betrekking tot het beroepsgeheim gezien de centrale plaats voor elektronisch gedeeld sociaal dossier.

Opmerkingen

- De kabinetten hebben ook door hen gekozen experts uitgenodigd voor een werkgroep om de uitvoeringsbesluiten alvast voor te bereiden. Dit is delicaat aangezien de sector niet akkoord gaat met het voorstel van ordonnantie. Het is niet duidelijk welk mandaat deze werkgroep heeft.
- Voor de dienst huisvesting betekent de definitie van daklozen in het voorstel van ordonnantie een verbreding in vergelijking met deze die nu wordt gehanteerd.
- De definitie in het voorstel van decreet van de COCOF verschilt met deze van de GGC-ordonnantie van 2002. De verwijzing naar de ETHOS-definitie is belangrijk want is deze werd opgenomen het Samenwerkingsakkoord inzake dakloosheid en thuisloosheid afgesloten tussen de federale Staat en de Gemeenschappen en Gewesten (12 mei 2014).

Discussie

Opdeling van de sector:

- De opsplitsing leidt tot standaardisering van het aanbod van onthaalhuizen. De horizontale en verticale samenwerking tussen diensten en de flexibiliteit volgens de noden van de persoon vallen weg. Door deze aanpak verliezen we de linken met externe sectoren, tussen sociaal werkers bij het opvolgen van mensen.

Uitsluiting van de meest kwetsbare mensen:

- Het criminaliseren, bestraffen en uitsluiten van een deel van de doelgroep leidt tot nog meer mensen op straat, in parken en kampen.
- Dit creëert een toenemende concurrentie tussen preciaire groepen. Zorgmijders zullen nog minder snel naar structuren gaan en vallen uit de boot. Dit geldt ook de meest fragiele mensen die kampen met geestelijke gezondheidsproblematiek.
- Door te beslissen naar welke dienst de persoon wordt doorverwezen, en de vrijheid van keuze voor de mensen te beperken, riskeert men het vertrouwen van het doelpubliek te verliezen. Iedereen heeft een ander ritme. Je kan mensen niet in vakjes opdelen.
- Wat met mensen die een grote fout maken in een van de organisaties? Wanneer dit in het dossier terecht riskeren ze op de zwarte lijst te komen voor alle diensten en voor zijn leven.

Uitsluiting van de mensen zonder papieren:

- En wat met mensen zonder papieren of een preciaire verblijfsituatie die nu terecht kunnen in de Samusocial en Nachtasiel Hoeksteen? Voor hen rest enkel nog de straat.
- Is het verboden voor om nog met mensen zonder papieren te werken? Wat indien een dienst 10% of 60% van deze doelgroep onthaalt? Wordt hun subsidies dan volgens die percentages verlaagd? Volgens de jurist is die uitsluiting van deze doelgroep van kracht wanneer de betrokken dienst verzadigd zijn.

¹ Dossier beleidsnota thuislozenzorg, goedgekeurd door het Verenigd College op 31 mei 2007

Werking van de diensten

- Niet alleen de mensen hebben geen inspraak bij de doorverwijzing ook de onthaalhuizen hebben geen inspraak. Dit gaat tot conflicten leiden.
- art. 6 stelt dat de mobiele bijstandsteam een psychosociale en medische diagnose moeten stellen. Moet er dan in elk team een dokter aanwezig zijn of kan een verpleegkundige deze diagnose stellen? De huidige mobiele teams luisteren naar de mensen in nood, creëren een vertrouwensband en leggen de rechten op hulp uit. De situatie verschilt van persoon tot persoon. Pas na het kennen van de situatie van de persoon en dit kan na 10-tallen contacten zijn wordt er enkel op vraag van de persoon doorverwezen. Deze aanpak staat haaks op de structuur die wordt opgelegd door de ordonnantie.
- De huurprijs die vooropgesteld wordt voor HF is niet realistisch. Er zijn geen woningen op het huisvestingsmarkt die hieraan beantwoorden. Wordt de huurwaarborg of de huurtoelage aangepast?
- De verplichting om voor elke dakloze een bagagekluis te voorzien maakt dat kleine diensten die niet aan de criteria kunnen voldoen sluiten terwijl grotere diensten gaan uitbreiden. Indien kleinere diensten een beperkt aantal kluisjes voorzien creëert dit ongelijkheid. Want wie heeft toegang en wie niet?
- Uit art. 30 blijkt dat niet enkel de NEOS maar ook alle andere initiatieven door burgers worden verboden. Enkel wanneer een erkende organisatie kan initiatieven nemen en enkel volgens de bepalingen van de ordonnantie. Organisaties die verschillende opdrachten hebben moeten verschillende erkenningen vragen. Wat gebeurt er met organisaties die geen erkenning krijgen maar hun werking wel voortzetten? De ordonnantie voorziet hiervoor niet in een procedure.
- Naast de ordonnantie werd ook een tekst opgesteld om de NEOS in kaart te brengen en het profiel van de gebruikers in kaart te brengen. Doel is daarvan is de andere bevoegde ministers te betrekken.

Werking van het BIS en het e-dossier:

- Er is veel onduidelijkheid over de concrete rol van het BIS. Hoe verhoudt het BIS zich met de OCMW's? Hoe zit het met de territoriale bevoegdheden van de OCMW's en wordt een pingpongspel verhindert zodat de deadlines voor de beslissingen worden gehaald. Het antwoord van de kabinetten is dat het BIS toegang moet hebben tot de Kruispuntbank.
- Het gebruik van de kruispuntbank is echter niet evident want het gaat om een grote gegevensbank waarvan de actualisering van de gegevens zeer zwaar is want de situatie/statuut van de personen wijzigt de hele tijd. De Casu, specifieke dienst voor daklozen van het OCMW Brussel werd opgeheven en de dossiers zijn over de verschillende betrokken antennes verdeeld. Dit compliceert de samenwerking met het OCMW. Hoe gaat het BIS aan de slag met iemand die op een bank slaapt? De werkwijze opgelegd door de ordonnantie zorgt enkel voor een vertraging van de procedure. Dat de persoon die zich eerst bij het BIS moet aanmelden bemoeilijkt de toegang tot de hulpverlening. Dit leidt tot verschillende toegangscriteria voor daklozen en thuislozen.

Beleidskeuzes:

- Het is positief dat het beleid een globaal overzicht wil van de thuislozensector. Moet de ambitie niet groter zijn dan het kennen van het probleem en dus eerder het aanpakken ervan?
- Het beleid van de GGC-ministers van de vorige jaren waarbij steeds meer middelen werden gegeven voor de winteropvang van iedereen in nood staat haaks op het uitspuwen van

mensen zonder papieren in de ordonnantie. Het is dus waarschijnlijk niet de bedoeling van deze ministers om mensen zonder papieren uit te sluiten maar de bepalingen in het voorstel van ordonnantie laten die interpretatie (in de toekomst) wel toe.

- Uit de resultaten van de telling in november 2016 en de evolutie sinds de eerste telling in 2008 kan men vaststellen dat er een stagnatie is van de mensen die worden opgevangen en begeleid in onthaalhuizen. We zien wel een enorme toename van mensen in de noodopvang maar ook op straat en in kraakpanden en onderhandelde bezettingen. Dit is een bewijs dat het beleid lang vooral inzet op onmiddellijke (humanitaire) hulpverlening en niet op de strijd tegen dak- en thuisloosheid.
- De aanpak die door de ordonnantie wordt opgelegd is er op gericht het individuele traject van de hulpvragers te traceren. Wat met de structurele problemen m.b.t. toegang tot huisvesting en gezondheid, de werkloosheid, de armoede, ... Waarom worden er geen linken gelegd naar die bevoegdheden? Wat met al die gemeenten in België die hun dak- en thuisloze mensen naar Brussel sturen om daar geholpen te worden?
- Het is belangrijk dat het doelpubliek niet in hokjes geplaatst wordt. Maar Art. 7 kan ook gebruikt worden als basis voor de financiering van de sector. Art. 80 verplicht diensten zo veel mogelijk gegevens van de mensen te registreren. Enkel wanneer de sector systematisch het van het verblijfstatuut van de mensen registreerd kan het beleid de aanwezigheid van mensen zonder papieren of precair verblijfstatuut opvolgen en hun uitsluiting opleggen. De sector moet blijven inzetten op de onvoorwaardelijke toegang. De motivatie van de kabinetten: mensen zonder papieren zijn een federale bevoegdheid. De ordonnantie moet zich beperken tot de bevoegdheden van de GGC. Vandaar er ook geen verwijzingen in de ordonnantie zijn naar huisvesting want dat is een bevoegdheid van Frémault voor het Gewest.

Opvolging van de ordonnantie

Het is belangrijk dat er nu gereageerd wordt op het voorstel van ordonnantie met onderbouwde teksten en vanuit verschillende hoeken. La Strada wordt gevraagd een voorstel van tekst te doen, die besproken wordt op de volgende vergadering op 21 april 2017. Indien nodig kan sneller gereageerd worden.

3. Varia

Beroepsgeheim

In het gedeelte elektronische dossier voorzien in de ordonnantie hebben alle betrokken diensten een verschillend niveau van toegang tot de gegevens van de hulpvrager. De eerste stap voor elke dienst bij aanmelding is de databank controleren of de persoon al geregistreerd is en zo niet een fiche openen. In die fase kan enkel gezocht worden op naam in combinatie met leeftijd. Er kunnen dus dubbels voorkomen. Een unieke clientidentificator kan pas in een latere fase worden toegekend.

Het BIS moet toezien op de toegang tot de psychosociale en medische gegevens. Moeten deze toegankelijk zijn voor alle dokters? Welke gegevens moet het BIS delen met de OCMW's?

Het beroepsgeheim van de sociaal werkers van OCMW's en medewerkers van andere instellingen van

de sociale zekerheid staat onder druk door de meldingsplicht voor informatie (waaronder de coördinaten van betrokken personen) die kan wijzen op een terroristisch misdrijf. De vraag daarbij is welke vorming moeten sociaal werkers krijgen om dergelijke vaststellingen te kunnen doen.

OCMW Brussel werd al verweten dat het de namen van de personen die een leefloon ontvangen niet wilde doorgeven aan justitie.

Er wordt ook gesteld dat een referentieadres een piste zou zijn voor would be terroristen. In realiteit verhoogd die visie vooral de drempel tot het bekomen van een referentieadres.

Art. 458 m.b.t. het beroepsgeheim in het Strafwetboek kende de laatste 10 jaar verschillende voorstellen tot wijzigingen met het oog op het opheffen van het beroepsgeheim. Vandaag zijn er nieuwe voorstellen :

- Wetsvoorstel van 26 februari 2016 tot wijziging van de Organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's om de strijd tegen terroristische misdrijven te bevorderen (door de dames Van Peel, Smeyers et Grosemans, alle N-VA) – Doc 54 1687/001²
- Wetsvoorstel van 22 september 2016 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering om de strijd tegen het terrorisme te bevorderen (Van Peel c.s.) – Doc 54 2050/001³
- Wetsvoorstel van 21 juni 2016 betreffende het casuoverleg tussen dragers van een beroepsgeheim (door M Van Terwingen c.s. (CD&V)). Lees ook het advies van de Raad van State 29 november 2016 – Docs 54 1910/001⁴ et 002⁵.

We herhalen dat Laurent Louis (onafhankelijk) had in 2011 geprobeerd in te dienen een ontwerp van wet betreffende het beroepsgeheim van de OCMW's geconfronteerd met sociale fraude. Zijn voorstel werd verworpen. Minister Borsu zou graag nu het beroepsgeheim verwijderen in gevallen van sociale fraude ...

Christine: AMA is lid van het Comité de vigilance en travail social (CVTS). Op 10 maart 2017 is er vergadering om een advies te formuleren. Het Comité schreef al een manifest⁶.

Moet het Overleg thuislozenzorg Brussel hierover ook een standpunt innemen?

Registratie van uitzettingen door de huisvestingsdienst van het BHG

Op vraag van het Overleg TLZ deed Grégoire Kireeff (GOB-dienst huisvesting) navraag naar de wijze van registratie van uithuiszettingen. De informatie is verspreid over de verschillende directies die allemaal bevestigd moeten worden om globale cijfers te bekomen over het aantal uithuiszettingen en het aantal mensen die daardoor dakloos worden. Het is niet duidelijk waarom. De diensten werken bovendien geval per geval wat een globaal overzicht bemoeilijkt.

Het is belangrijk dat het Overleg TLZ de vraag via officiële weg stelt zodat er een beweging op gang kan komen waarbij de verschillende directies betrokken worden:

- de administratie Huisvesting BHG voor het aantal woningen onbewoonbaar verklaard voor

² <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/1687/54K1687001.pdf>

³ <http://www.lachambre.be/FLWB/PDF/54/2050/54K2050001.pdf>

⁴ <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/1910/54K1910001.pdf>

⁵ <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/1910/54K1910002.pdf>

⁶ In het frans : http://www.comitedevigilance.be/sites/www.comitedevigilance.be/IMG/pdf/MANIFESTE_CVTS_VF.pdf

niet naleven van de hygiënevereisten, de veiligheidsvereisten en de elementaire voorzieningen overeenkomstig de Huisvestingscode (via sociale huisvestingsmaatschappijen en gemeenten)

- Brulocalis voor de informatie m.b.t. uithuiszetting door het Vredegerecht dat het betrokken OCMW's op de hoogte stelt.

Aankondiging van de publicatie van het Brussels armoederapport 2016 'Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest